

Is grond koopwaar?

Het lijkt alsof alles tegenwoordig te koop is: van goederen en diensten tot rechten, arbeid, patenten, kapitaal en grond. Maar kunnen we milieu, arbeid, kapitaal en grond werkelijk kopen zonder rekening te houden met morele, milieu-, culturele en burgerrechten? Overal ter wereld zijn burgergroepen actief die zich verzetten tegen dit overheersende economisme, zoals landhervormers in ontwikkelingslanden en krakers die leegstaande panden opeisen. We onderzoeken schijntransacties in onze economie aan de hand van het boek "Scheinmarktwirtschaft" van Udo Hermannstorfer.

Hoewel geld lijkt te fungeren als een ruilmiddel zonder eigenlijke tegenprestatie van de koper, kan de koper alleen geld verkrijgen door vooraf al een prestatie te leveren aan iemand anders. Geld vertegenwoordigt dus eigenlijk eerder een eerdere prestatie dan een rechtstreekse tegenprestatie. Grond, daarentegen, is geen product van individuele arbeid en kan dus niet echt worden gekocht of verkocht. Men kan echter wel de kwaliteit van grond verbeteren door middel van menselijke cultuur, en deze verbetering als een dienst verkopen.

de 17de eeuw kwam een Noord-Amerikaanse Indiaan met een handelsschip eens mee tot in onze streken. Toen hem gevraagd werd wat hij het merkwaardigste vond antwoordde hij: "ik zie hier mensen die heel veel bezitten en vele andere die niets bezitten, en toch nemen deze laatste het teveel niet af van de eerste". Wat voor de leden van een bepaalde gemeenschap heel vanzelfsprekend lijkt (in dit geval het privaat bezit) is voor een buitenstaander een even vanzelfsprekende onrechtvaardigheid.

Een goed functionerende markt vereist dat vraag en aanbod elkaar kunnen beïnvloeden om prijzen binnen redelijke grenzen te houden. Dit geldt echter niet voor grond, omdat het niet kan worden vermeerderd en niet kan worden getransporteerd. Door groeiende bevolkingsaantallen en veranderingen in woonvoorkeuren ontstaat er een stijgende vraag naar grond, vooral in bepaalde gebieden. Mensen die behoefte hebben aan woonruimte ervaren echter vaak het onvermogen om grond te kopen, wat leidt tot onrechtvaardige situaties zoals verkommerende woonruimten en mensen die noodgedwongen in caravans of weekendhuisjes wonen. In plaats van een evenwicht tussen vraag en aanbod, is er in de grondsector sprake van een eenrichtingsverkeer naar steeds hogere prijzen, met sporadische prijscrashes als bewijs van het speculatieve karakter. Dit wordt ook weerspiegeld in onze rechtsorde, waar grond wordt onderscheiden van andere goederen in belasting- en erfrecht. Het feit dat grond geen gewoon goed is, suggereert dat het niet eenvoudig kan worden gekocht en verkocht, en daarom zou de overdracht van grond moeten plaatsvinden zonder dat er een koopprijs aan te pas komt.

Recht op gebruik van grond.

Het idee dat grond geen waarde heeft, lijkt voor velen vreemd. Maar dit benadrukt eigenlijk het gebrek aan begrip over hoe grond functioneert in onze samenleving. In economische termen wordt land beschouwd als een productiemiddel, waarvan de waarde afhangt van de opbrengst die het genereert. Echter, landbezit is in feite slechts een recht tot gebruik, aangezien land niet kan worden vernieuwd en dus alleen kan worden gebruikt, niet verbruikt.

Dit beperkt het eigendomsrecht op land, in tegenstelling tot het gebruikelijke idee van onbeperkte eigendomsrechten. Het gebruik van land raakt echter iedereen, omdat de aarde

de basis vormt voor alle mensen. De huidige verdeling van land is het resultaat van historische machtsstructuren, in strijd met het moderne principe van gelijkheid in persoonlijke ontwikkeling.

Hoewel het onrealistisch is om iedereen evenveel land toe te kennen, zoals in vroegere zelfvoorzienende maatschappijen, speelt land nog steeds een cruciale rol. In moderne samenlevingen met arbeidsverdeling werken mensen niet meer voor zichzelf, maar voor anderen. De opbrengsten van land komen dus ten goede aan de samenleving, maar worden vaak afgeroomd door kapitaalbezitters. Dit betekent dat één boer nu tientallen mensen voedt, aangezien slechts een klein deel van de bevolking nog in de landbouw werkt.

Recht op grond wordt recht op een basisinkomen.

De vroegere aanspraak op land, die gelijkheid symboliseerde, uit zich nu in het recht op een basisinkomen. Dit is een minimuminkomen dat voor iedereen beschikbaar moet zijn als een vangnet tegen financiële nood. Bij een verandering in het grondrecht moet het eigendom niet de basis zijn, maar eerder een regeling die het overdragen van gebruiksrecht mogelijk maakt zonder belemmeringen.

Landeigendom moet worden gezien als een gebruiksrecht dat aan een individu wordt verleend en wordt erkend door de gemeenschap. Wanneer land wordt verkocht, geeft de vorige eigenaar het gebruiksrecht op, terwijl de nieuwe eigenaar een deel van de opbrengst moet afstaan aan de vorige eigenaar, zonder daar iets voor te hoeven doen. De nieuwe eigenaar moet de aankoop afbetalen, waarbij een deel van de opbrengst wordt overgedragen aan de vorige eigenaar, die niet langer presteert.

De oorspronkelijke "eigenaar" van land heeft er nooit voor betaald of geruild. Hij heeft het simpelweg in bezit genomen, vergelijkbaar met hoe men nu de maan in bezit neemt.

The people, Yes

"Ga van mijn land."

"Waarom?"

"Omdat het van mij is."

"Hoe kom je eraan?"

"Van mijn vader."

"Hoe kwam hij eraan?"

"Van zijn vader."

"En hoe kwam die eraan?"

"Die heeft ervoor gevochten."

"Goed, dan zal ik er met jou om vechten."

Carl Sandburg

Economisch wordt een opbrengst zonder tegenprestatie vaak aangeduid als rente, hoewel dit vroeger eerlijker belasting genoemd zou zijn. De stijging van grondprijzen verhoogt de aflossingslasten, waardoor kopers in feite lijfeigenen worden van vorige eigenaars. Dit moderne fenomeen contrasteert met het idee dat dergelijke praktijken in de 19e eeuw zijn afgeschaft. De verkoop van land resulteert in een 'niet-prestatie' betaling, namelijk een recht, wat de verkoopbaarheid van grond tot een sociaal probleem maakt. Het proces van omkering vereist echter een langdurig traject, aangezien het inzicht dat land niet verkocht kan worden en het corrigeren van deze misstand tijd vergen.

Het is een langdurig proces om deze onrechtvaardigheid te veranderen. Ondertussen wordt de boer geconfronteerd met de gevolgen van zowel stijgende grondprijzen als globalisering, waardoor zijn inkomsten worden aangetast terwijl zijn kosten stijgen.

Uit het werk van Udo Hermannstorfer blijkt dat landrechten overdraagbaar moeten zijn, maar niet verkoopbaar. Dit zou leiden tot een gezondere economie, waarin alleen diegenen die bekwaam zijn om met land om te gaan, landrechten kunnen verkrijgen. Dit vereist echter geen willekeur, maar eerder een selectie op basis van vaardigheden en talenten.

De media berichten weinig over de verwoestende gevolgen van de financiële crisis in Aziatische en Latijns-Amerikaanse landen. Terwijl financiële experts hun feest voortzetten zonder verantwoording af te leggen voor de maatschappelijke ontwrichting die ze veroorzaken. Rik Coolsaet illustreert dit treffend: mensen beleggen geld op de beurs voor hun oude dag, maar zien nu hoe het kapitaal uit Zuidoost-Azië wegvlucht, waardoor miljoenen gezinnen terug in armoede belanden. Dit illustreert de gevaren van wat John Maynard Keynes "casino-kapitalisme" noemt, waarbij de vrije markt kan falen zonder evenwichtsmechanismen. Misschien is het tijd om de overheid te vragen om discipline op te leggen aan de kapitaalmarkt, zelfs als dat betekent dat ons spaargeld minder rendement oplevert, om te voorkomen dat onze financiële zekerheid in een luchtbel verandert.